

สถานภาพและแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก: กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

Status and Guidelines for Developing the Strength of Community Enterprises for Local Economy Development in Nong Rong Sub-district, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province

คณิงรัตน์ คำมณี^{1*} จิรัฏฐินาฏ ถังเงิน¹ และพันธ์จิตต์ สีเหนียง¹

Kanungrat Kummanee^{1*}, Jirattinart Thungngern¹ and Panchit Seeniang¹

Received: May 8, 2023

Revised: June 6, 2023

Accepted: June 8, 2023

Abstract: The objective of this research was to study status and situation, constraints, recommendations and development guidelines for the operation of community enterprises for local economy development. In-depth interview schedule, SWOT analysis, survey, focus group and group discussion techniques were used to collect qualitative data by purposive sampling from 18 community enterprise leaders or agents. The data were analyzed with content analysis. The result revealed that the community enterprise group in Nong Rong Sub-district was established into 3 characteristics including (1) establishing under the original group and family business, 2) establishing under government support policy and 3) establishing under a community leader who wants to solve economic problems in their community. The constraints for community enterprises' product for local economy development include lack of clear operational plan and systematic group management, lack of skills in production management and product certification development towards standardization, lack of skills in marketing management, and lack of systematic accounting. Guidelines for the development of community enterprise operations consist of four approaches: 1) all member should be participated in group management, 2) products should be developed to have local identity, 3) marketing-led production approach should be used in group operations, and 4) accounting and financial system should be developed properly. Recommendations were that the government and concern officers should 1) have a concrete policy for the operation of enterprise groups and continuously monitor the group operation, 2) assess and support the community enterprise groups annually, 3) encourage the community enterprise groups through the group leaders by building networks, and 4) select the appropriate extension method to transfer technology.

Keywords: strength, community enterprises, Nong Rong sub-district

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

¹ Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture at Kamphaeng Saen, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom, 73140.

*Corresponding author: agrkrk@ku.ac.th

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม และการอภิปรายกลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้นำหรือตัวแทนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 18 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรงมี 3 รูปแบบ คือ 1) มีการรวมกลุ่มเดิมอยู่แล้ว หรือเป็นการรวมกลุ่มจากการประกอบอาชีพภายในครอบครัว 2) การรวมกลุ่มจากนโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 3) การรวมกลุ่มจากผู้นำที่ต้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน ส่วนปัญหาที่พบในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การขาดการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ การขาดทักษะในการผลิตและการพัฒนาการรับรองผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐาน การขาดทักษะการบริหารจัดการทางด้านการตลาด และการขาดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ 1) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน 2) การพัฒนาสินค้าให้มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น 3) การใช้แนวทางตลาดนำการผลิตในการดำเนินงานกลุ่ม และ 4) การพัฒนาระบบบัญชีและการเงินให้ถูกต้องสำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ภาครัฐควรมีนโยบายการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจอย่างเป็นรูปธรรม และมีการติดตามการดำเนินกิจการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 2) ภาครัฐควรทำการประเมินสถานภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกปี และช่วยเหลือปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหา 3) เจ้าหน้าที่ควรดำเนินการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านผู้นำกลุ่มโดยการสร้างเครือข่าย และ 4) เจ้าหน้าที่ควรหาวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้กับสมาชิกกลุ่ม

คำสำคัญ: ความเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชน ตำบลหนองโรง

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรภาคเอกชน และการพัฒนาต่อยอด รวมถึงการใช้นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

โดยทุกภาคส่วนได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่ จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559; ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ดังนั้น การพัฒนาในปัจจุบันจึงตั้งอยู่บนฐานของความเข้าใจเรื่องศักยภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ไม่ใช่ว่าการพัฒนาชุมชน (community development) แต่เป็นการช่วยให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพของตนเอง (community empowerment) มากกว่า (เสรี, 2550)

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเอง

รวมถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อความยั่งยืน วิชาחקิจชุมชนเป็นการประกอบการจากความร่วมมือร่วมใจเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยใช้ทุนจากชุมชนอย่างเหมาะสมด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการใช้กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินการ และมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองและสามารถสร้างรายได้ภายใต้ความสุขของชุมชน (เสวี, 2548)

อย่างไรก็ตาม วิชาחקิจชุมชนเป็นกลุ่มองค์กรที่เป็นความพยายามของคนในชุมชนในการสร้างความอยู่ดีมีสุข ทั้งนี้ จากสถิติข้อมูลการจดทะเบียนกลุ่มผู้ประกอบการวิชาחקิจชุมชนแล้วมักไปกระจุกตัวอยู่ในรูปแบบที่คล้ายกันเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดภาวะการณ้แข่งขันกันเองสูง ส่งผลให้หลายกลุ่มประสบความล้มเหลว (อุทัย, 2561) จากข้อมูลรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิชาחקิจชุมชนพบว่า วิชาחקิจชุมชนหลายแห่งประสบกับปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงาน ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิต เช่น ผลิตรถยนต์ขาดความแตกต่าง ขาดคุณภาพมาตรฐาน รูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม่สวยงาม ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ต้นทุนวัตถุดิบมีราคาสูง เป็นต้น ปัญหาด้านการตลาด เช่น การกำหนดราคาสินค้าไม่เหมาะสม ขาดแหล่งจำหน่ายการผลิต ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดความรู้ด้านการตลาดผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และปัญหาด้านบริหารจัดการ เช่น ขาดระบบบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนใหญ่ขึ้นกับผู้นำเป็นหลัก ขาดการจัดการด้านระบบบัญชีที่ดี เป็นต้น (จิรพร และคณะ, 2554; ธงพล และอุทิศ, 2556; นิภาพรรณ, 2562; รัชณี และคณะ, 2556; วรณดี และคณะ, 2556; สหิสา และพยอม, 2554)

ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยจำนวน 17 หมู่บ้านในอดีตเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตรและเก็บของป่า ต่อมาเกิดสภาพปัญหาป่าลดลง คนในชุมชนจึงมาตระหนักในการอนุรักษ์พื้นที่ป่า มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลและรักษาป่า จนเกิดความสำเร็จเป็นป่าชุมชนได้รับรางวัลในระดับประเทศมากมาย และนอกจากการพัฒนาพื้นที่ป่าแล้ว ยังเป็น

ที่มาของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านเกษตรกรรม ซึ่งในพื้นที่มีทรัพยากรหลากหลาย เช่น การพัฒนากลุ่มอาชีพ และกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ทำให้เกิดการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ การตลาดร้านค้า การท่องเที่ยว ตามวิสัยทัศน์การพัฒนาของตำบลหนองโรง คือ ตำบลน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน (สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชนจัดการความรู้และสื่อสาร, 2563; องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโรง, 2559) อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า การรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนยังประสบปัญหาในการผลิตสินค้า ดังนั้น การศึกษาสถานภาพและแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มวิชาחקิจชุมชนจึงมีความสำคัญนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิชาחקิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และสามารถวางแผนตัดสินใจเลือกแนวทางเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์กลุ่มภายใต้กระบวนการตัดสินใจและทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดการเพิ่มรายได้แก่กลุ่มเกษตรกรและสามารถเชื่อมโยงสู่การเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิชาחקิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาחקิจชุมชน ภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งหมด 18 กลุ่ม (ระบบสารสนเทศวิชาחקิจชุมชน กองส่งเสริมวิชาחקิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview schedule) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) เป็นตัวแทนกลุ่มวิชาחקิจชุมชนแต่ละกลุ่ม โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กับประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม หรือตัวแทนสมาชิกวิชาחקิจชุมชน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis)

การสำรวจ (survey) การสนทนากลุ่ม (focus group) และการอภิปรายกลุ่ม (group discussion) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สถานภาพและสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

สถานภาพและสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สถานภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ตำบลหนองโรงมีรายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวนทั้งหมด 18 กลุ่ม อย่างไรก็ตามเมื่อลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานภาพการดำเนินงานพบว่า มีกลุ่มที่ยังคงดำเนินงานอยู่ จำนวน 12 กลุ่ม ไม่ได้ดำเนินงานหรือไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแล้ว จำนวน 6 กลุ่ม สามารถจำแนกประเภทของกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้ (Table 1)

1) กลุ่มการผลิตสินค้า จำนวน 15 กลุ่ม โดยมีกลุ่มยังคงดำเนินงานอยู่ จำนวน 10 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแคปหมูไร่มันแม่บ้านและเยาวชนบ้านห้วยสะพาน วิสาหกิจชุมชนแปรรูปจาวตาลและผลิตภัณฑ์กะลาตาล วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลไม้-สมุนไพรบ้านห้วยสะพาน วิสาหกิจชุมชนแคปหมูไร่ไขมันเจมส์-จูน วิสาหกิจชุมชนสานสายใยใจไทยทุกภาคตะวันตกกาญจนบุรี วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองสำโรงพัฒนา วิสาหกิจชุมชนศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังบ้านรางยอม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเห็ดฟางห้วยสะพาน และวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกบ้านนา และมีกลุ่มไม่ได้ดำเนินงานหรือไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแล้ว จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนหลุมหิน 1 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนหลุมหิน 2 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนหลุมหิน 3 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนบ้านหลุมหิน 10 และวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคขุนบ้านหนองสำโรง

2) กลุ่มการให้บริการ จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีกลุ่มยังคงดำเนินงานอยู่ จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลหนองโรง และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครือข่ายการจัดการความรู้ทรัพยากรชีวภาพบ้านห้วยสะพาน และมีกลุ่มไม่ได้ดำเนินงานหรือไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแล้ว จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนศูนย์กระจายสินค้าชุมชนโชนนพมทวน

Table 1 Status of community enterprises in Nong Rong sub-district, Phanom Thuan district, Kanchanaburi province

Type of community enterprises	Active group	Inactive group
Production group (15 groups)	- community enterprise of Ban Huai Saphan - Samakkhi housewife community forest group - pork crackling of Ban Huai Saphan housewife and youth group community enterprise - toddy palm processing and palmyra palm shell products community enterprise - fruits and herbs processing of Ban Huai Saphan community enterprise - pork crackling of James-June community enterprise	- Lum Hin fattening cattle community enterprise 1 - Lum Hin fattening cattle enterprise 2 - Lum Hin fattening cattle community enterprise 3 - community enterprise fattening cattle Ban Lum Hin group - Ban Nong Samrong cattle fattening farm community enterprise

Table 1 (continued).

Type of community enterprises	Active group	Inactive group
	- Sansaiyaijaithai in western region of Kanchanaburi community enterprise - Ban Nong Samrong Pattana community enterprise - Baan Rang Yom cassava production efficiency learning center community enterprise - community enterprise of Huai Saphan straw mushroom group - Ban Na chili paste community enterprise	
Service group (3 groups)	- community enterprise of Nong Rong district community tourism promotion club - community enterprise of Ban Huai Saphan biological resource knowledge management network group	- community distribution center in Phanom Thuan zone community enterprise

นอกจากนี้ การศึกษาถึงลักษณะการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดตั้งกลุ่มใน 3 รูปแบบ คือ

1) การรวมกลุ่มจากเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การรวมกลุ่มจากความต้องการหารายได้เสริมนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก โดยส่วนใหญ่เลือกทำกิจกรรมที่ผู้นำมีความรู้หรือมีความถนัดจากการเคยมีประสบการณ์เข้ารับการศึกษา การศึกษาดูงาน หรือการสืบทอดจากบรรพบุรุษหรือญาติพี่น้อง และชักชวนกันกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนทำกิจกรรมหารายได้ และการรวมกลุ่มอยู่แล้วอีกลักษณะที่พบคือ เป็นการประกอบอาชีพหรือทำกิจกรรมภายในครอบครัวหรือเครือญาติอยู่แล้วและมีการจ้างคนในชุมชนเข้ามาเป็นแรงงานซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และเข้ารับการจัดทะเบียนภายหลังจากการจัดตั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 เมื่อทางภาครัฐมีการสนับสนุนจึงรวมสมาชิกให้ครบตามจำนวนและจัดแบ่งโครงสร้างการทำงานเพื่อเข้ารับการจัดทะเบียน

2) การรวมกลุ่มจากนโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเกษตรกรหรือคนในชุมชนมีการประกอบอาชีพนั้นอยู่แล้ว เช่น โครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตร

อย่างยั่งยืน โครงการส่งเสริมอาชีพจากการศึกษาดูงานต่างๆ เป็นต้น เกษตรกรจะรวมตัวผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกันและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่ส่วนใหญ่เมื่อมีการรวมกลุ่มและจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว เมื่อยื่นขออนุมัติสนับสนุนจากโครงการหากกลุ่มไม่ได้รับการอนุมัติเงินทุนจากโครงการที่มีการสนับสนุนเงินทุน กลุ่มมักจะหยุดดำเนินการในรูปแบบของกลุ่ม แต่ยังคงสถานะการจดทะเบียนเป็นกลุ่มไว้เพื่อคาดหวังจะได้รับประโยชน์ต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจะมีมาในอนาคต

3) การรวมกลุ่มจากผู้นำที่ต้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความต้องการให้คนในชุมชนที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยได้มีกิจกรรมร่วมกัน มีรายได้เพิ่มขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 สภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรงโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีรายละเอียดดังนี้ (Figure 1)

Internal Factors	
Strengths +	Weaknesses -
1) The group leader is knowledgeable and capable person. 2) The cooperation of people in the community makes it less conflicts. 3) In the community, there are raw materials that can be used to add value of products and services so that they cause to reduce costs. 4) The usage of existing materials and equipment for product manufacturing can reduce costs. 5) There are natural resources that can be developed as tourist attractions to support the development of community products.	1) Most members in the group are elderly. 2) Most members lack of funds to earn their living and collect into the group. 3) Lack of modernization in equipment materials. 4) Lack of knowledge to develop the products. 5) Lack of knowledge to administer the marketing. 6) The participation form is mostly under the employment. 7) There is a few marketing channels.
External Factors	
Opportunities +	Threats -
1) There are people who visit for field trip that cause to be able to sell the community products. 2) Increasing of external institutions for support. 3) Getting an endorsement to be as a community enterprise. 4) Transportation to the community location is more convenient.	1) There will be highly competitive between the same product category. 2) The economic downturn causes a lack of income. 3) Many groups in community cannot sell the products because of Covid-19 situation which causes the field trip decreasing. 4) Climate change is an obstacle to the manufacture of some products. 5) Lack of funding to support the group. 6) Because the area is located out of the irrigable area, therefore there is a trouble in agricultural processing.

Figure 1 SWOT analysis of the community enterprise operation in Nong Rong sub-district.

2. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

2.1 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาที่พบในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิตและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านการเงิน และบัญชี สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

เนื่องจากส่วนใหญ่การรวมกลุ่มในชุมชนเป็นชาวบ้านทั่วไป จึงอาจไม่ได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและยังขาดการวางแผนการ

ดำเนินงานที่ชัดเจนและบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบมากนัก ส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้นำหรือผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มที่จะมีหน้าที่ในการมอบหมายงาน หรือดำเนินการต่างๆ ทุกอย่าง เกี่ยวกับกลุ่มเป็นหลัก และเนื่องจากคนในชุมชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน ไว้วางใจกัน จึงมักไม่ค่อยเกิดปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม ส่วนสมาชิกมีความพร้อมแต่ยังพบปัญหาเรื่องเวลา เนื่องจากบางคนมีการประกอบอาชีพอื่นๆ หรือมีภารกิจของครอบครัว จึงทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูตวา และคณะ (2562) ที่พบปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน ตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในด้านการบริหารจัดการ ระบุว่าคณะกรรมการกลุ่มยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตัวเองอีกทั้งยังขาด

องค์ความรู้โดยผู้ที่ทำหน้าที่ทุกอย่างคือประธานกลุ่ม และกันยารัตน์ (2555) ที่พบปัญหาการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยพบปัญหาเรื่องกลุ่มขาดการ วางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

2) ปัญหาด้านการผลิตและมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์

การผลิตของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นรูปแบบ การผลิตในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการผลิต แบบเดิมๆ หรือผลิตตามความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งอาจส่งผลให้เกิด ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพให้คงที่ของสินค้า และพบปัญหาสินค้ายังไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์ ของชุมชนได้อย่างชัดเจน และยังพบปัญหาเกี่ยวกับ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่ต้องใช้ในการ ผลิต นอกจากนี้ ปัญหาด้านการได้รับการรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ พบว่า หลายกลุ่มยังไม่สามารถ พัฒนาไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตซึ่ง จะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์สามารถแข่งขันได้ ช่วย ขยายตลาดให้กว้างขึ้น และช่วยสร้างความเชื่อมั่น ให้กับผู้บริโภค และสถานที่ทำการผลิตส่วนใหญ่ผลิต ที่บ้านของผู้นำหรือผู้ริเริ่มทำให้ง่ายขาดมาตรฐานด้าน ความสะอาดและความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับผล การวิจัยของบุญทวารวดี และคณะ (2557) ที่พบว่า การ ผลิตของกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ยังอยู่ในลักษณะเดิมๆ หรือ ผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และยังพบว่าสถานที่ ดำเนินการผลิตในบางกลุ่มวิสาหกิจ ยังขาดมาตรฐาน หลายด้าน เช่น ด้านความสะอาดและความปลอดภัย เพราะการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้าน หรือตั้งในบ้านของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3) ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาทางด้านการตลาด คือ สมาชิกส่วนใหญ่ขาดทักษะการบริหารจัดการทางด้านการตลาด ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยขยายตลาด หรือประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่กลุ่มมักได้รับการส่งเสริม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการพัฒนาตราสินค้า การออกแบบโลโก้กลุ่ม และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ถูกสัมภาษณ์ระบุว่า ไม่ได้ต้องการเปลี่ยนตราสินค้าบ่อย เพราะจะทำให้ผู้ บริโภคจดจำไม่ได้ และสินค้าของหลายกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นสินค้าประเภทอาหาร เมื่อผลิตแล้วจะจำหน่าย ในชุมชนและมีบุคคลภายนอกชุมชนมารับซื้อไป จำหน่ายต่อบ้าง ทำให้มีความพึงพอใจแล้วและไม่ ต้องการขยายตลาดมากนักเนื่องจากส่วนใหญ่ผลิต กันเองในครัวเรือน หากขยายตลาดไปมากจะส่งผล ให้ผลิตไม่ทัน กลุ่มจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิทเดช และธีระพงษ์ (2562) ที่พบว่ากลุ่มวิสาหกิจ ในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถในการหา ตลาด ไม่รู้วิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด ไม่มีการวางแผนในการทำงาน ไม่สามารถเพิ่มมูลค่า ทางการตลาดให้แก่สินค้าได้

4) ปัญหาด้านการเงินและบัญชี

ปัญหาด้านการเงินและบัญชีของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรงที่พบ คือ การ ขาดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบตามแนวทาง ปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจ ชุมชน เช่น การมอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบ การ จัดทำเอกสารรับจ่ายเงิน การบันทึกข้อมูลรายการ เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่กลุ่มมีการจัดทำระบบบัญชีแบบ ง่ายโดยผู้นำกลุ่มเป็นผู้จัดทำและมีการแจ้งข้อมูลการ เงินหรือแจ้งสมาชิกทุกคนสามารถตรวจสอบได้ และ สมาชิกมีความพึงพอใจในการได้รับผลตอบแทนและ มีความไว้วางใจต่อผู้นำ จึงไม่พบปัญหาเรื่องการทุจริต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงเดือน (2561) ที่ พบปัญหาเกี่ยวกับระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพทอเสื่อ กก บ้านเหล่าไพรงาม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่ม อาชีพทอเสื่อกกบ้านเหล่าไพรงามขาดความรู้ความ เข้าใจถึงระบบการบัญชีและเอกสารประกอบการ บันทึก ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในการบันทึก บัญชีกระบวนการทางบัญชี การบันทึกบัญชีจึงทำ แบบง่ายและสะดวกในการใช้ไม่มีการแยกหมวดหมู่ ไม่มีการบันทึกรายการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลัก การบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรงได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยระบุความต้องการไว้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ผลិតภัณฑ์ควรได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้รับรองมาตรฐาน ตลอดจนมีตราสินค้าที่น่าจดจำ และมีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

2) การสนับสนุนแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณในการพัฒนาสินค้าหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

3) การได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

4) การได้รับความรู้ในการพัฒนากลุ่ม เช่น การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการด้านการผลิต การตลาด การเงินและบัญชี โดยมีการจัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แบ่งออกเป็น 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนให้ถ่องแท้ และควรมีการจัดโครงสร้างหน้าที่ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนได้อย่างชัดเจน ไม่ควรให้ผู้นำกลุ่มดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การออกแบบกติกาและข้อบังคับที่ใช้ร่วมกัน มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ การวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน และจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มอาจเข้าไปเรียนรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จเพื่อถอดบทเรียนในการนำมาใช้กับกลุ่มของตนเองเพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

2) ด้านการผลิตและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐหรือเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือในการเข้ามาสนับสนุนการใช้วัตถุดิบภายในชุมชนที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้เรื่องการผลิตต้นทุนและลดการพึ่งพาภายนอก มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มาจากจุดแข็งของกลุ่มและชุมชนเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ ตลอดจนการสนับสนุนการขอรับรองมาตรฐานสินค้า

3) ด้านการตลาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรนำแนวคิดการตลาดนำการผลิตมาพิจารณาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมายของตนเอง โดยผู้นำกลุ่มอาจประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นช่องทางขยายการตลาดสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประสานหน่วยงานในการจัดหาสถานที่จำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดเพื่อสนับสนุนสินค้าของกลุ่ม

4) ด้านการเงินและบัญชี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำระบบบัญชี โดยการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาส่งเสริมการจัดทำระบบบัญชีและการเงินอย่างถูกต้องให้กับกลุ่ม ช่วยให้กลุ่มเกิดความรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการจัดทำบัญชี ช่วยออกแบบบัญชีอย่างง่ายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ง่าย โดยเจ้าหน้าที่ต้องคอยกำกับติดตาม ตรวจสอบให้สมาชิกสามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง และกลุ่มควรมีการเปิดเผยเรื่องบัญชีและการเงินให้กับสมาชิกทุกคนได้รับทราบข้อมูลอย่างโปร่งใส

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีกลุ่มที่ได้ทำการจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวนทั้งหมด 18 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ยังคงดำเนินงานในรูปแบบของกลุ่มมีจำนวน 12 กลุ่ม

ไม่ได้ดำเนินงานหรือไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแล้ว จำนวน 6 กลุ่ม สำหรับลักษณะการจัดตั้งกลุ่มใน 3 รูปแบบ คือ 1) มีการรวมกลุ่มเดิมเพื่อหารายได้หรือทำกิจกรรมต่างๆ อยู่แล้ว 2) การรวมกลุ่มจากนโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 3) การรวมกลุ่มจากผู้นำที่ต้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า จุดแข็งของกลุ่มที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุถึง คือ การมีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถและความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ส่วนปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบปัญหาการขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีบริหารจัดการกลุ่มที่ไม่เป็นระบบมากนัก ด้านการผลิตและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ พบปัญหาส่วนใหญ่เป็นลักษณะการผลิตแบบเดิมๆ หรือผลิตตามความต้องการของลูกค้า สินค้ายังไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน และมีการสั่งซื้อวัตถุดิบเข้ามาจากภายนอกทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ การไม่สามารถพัฒนาไปสู่การรับรองมาตรฐาน และสถานที่ทำการผลิตส่วนใหญ่ยังขาดมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านการตลาด พบปัญหาการขาดทักษะการบริหารจัดการ ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยขยายตลาดหรือประชาสัมพันธ์ และด้านการเงินและบัญชี พบปัญหาการขาดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มจากข้อเสนอแนะของสมาชิก สรุปได้ว่ากลุ่มต้องการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ด้านเงินทุน การพัฒนาด้านการผลิตและการตลาด โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาสินค้าให้มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น การใช้แนวทางตลาดนำการผลิตในการดำเนินงานกลุ่ม และการพัฒนาระบบบัญชีและการเงินให้ถูกต้อง สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **ภาครัฐควรมีนโยบายการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจอย่างเป็นรูปธรรม** ตั้งแต่การสร้างควมเข้าใจที่ถูกต้องในการรวมกลุ่มเพื่อเข้ารับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และให้ความรู้ในการสนับสนุนการผลิตหรือการประกอบการและการตลาด ตลอดจนมีการติดตามการดำเนินงานกิจการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มเนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ระบุความต้องการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องการได้รับความรู้ด้านต่างๆ ในการพัฒนากลุ่ม เช่น การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการด้านการผลิต การตลาด การเงินและบัญชี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติงาน

1. **ภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรทำการประเมินสถานภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกปี** ไม่ใช่เพียงแค่ต่อทะเบียนตามกำหนด แต่ต้องประเมินสถานภาพการดำเนินงานจริงในปัจจุบัน เพื่อพัฒนากลุ่มที่มีการดำเนินกิจการดีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และช่วยเหลือปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหาในกิจการ หรือยกเลิกการจดทะเบียนกลุ่มที่ไม่สามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้ เพื่อตรวจสอบจำนวนกลุ่มที่ยังคงดำเนินกิจการและนำไปใช้วางแผนการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้อง ตรงตามข้อมูลจริงและทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตำบลหนองโรงมีรายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวนทั้งหมด 18 กลุ่ม แต่เมื่อลงพื้นที่สำรวจ พบว่า มีกลุ่มที่ยังคงดำเนินงานอยู่ จำนวน 12 กลุ่ม ไม่ได้ดำเนินงานหรือไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแล้ว ถึง 6 กลุ่ม

2. **เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านผู้นำกลุ่ม** โดยควรมีการสร้างเครือข่ายผู้นำกลุ่มขึ้นเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นการทำให้คนในชุมชนได้ช่วยเหลือกันเองนำไปสู่ การพึ่งพาตนเองในที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้

พบว่า การมีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถเป็นจุดแข็งที่สมาชิกกระตือรือร้นมากที่สุด

3. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้กับสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และปัญหาที่เกษตรกรพบมาก คือ ปัญหาการขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ปัญหาการไม่สามารถขยายตลาดได้ และปัญหาแหล่งจำหน่ายสินค้ามีจำนวนน้อย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องสถานภาพและแนวทางการเพิ่มมูลค่าสินค้าวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการวิจัยมุ่งเป้า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ เพ็ญพอรู. 2555. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรี และเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 193 หน้า.
- จิรพร มหาอินทร์ อรุณี พิงวิฒนา นุกูล ลีตินันท์ พงษ์คะเชนทร์ และขวัญฤทัย วงศ์คำแหงหาญ. 2554. การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี. รายงานการวิจัย. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 57 หน้า.
- องพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. 2556. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเล

สาบสงขลา. รายงานการวิจัย. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 66 หน้า.

- ดวงเดือน เกตุรา. 2561. “การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มอาชีพทอเสื่ออก บ้านเหล่าไพรงาม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 38 (1): 21-34.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. 2562. “การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน”. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 10 (1): 95-120.
- บุญทวรรณ วิงวอน อัจฉราภรณ์ วรรณมะกอก และ อัจฉรา เมฆสุวรรณ. 2557. “แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง”. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 9 (1): 102-119.
- ภูตรา อาแล วัชระ ขาวสังข์ ฟาริดา เอ็ลลาฮี สุภมาศ รัตนพิพัฒน์ มุฮัมมัดฮุสไน เบญจสม เบญญาดา เหล่าธนถาวร และ มูฮำหมัดตามีชี จะลาแป. 2562. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านตำบลนาเกตุอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. หน้า 39-45. ใน: การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6. วิทยาลัยนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php> (10 พฤศจิกายน 2564).

- รัชนี้ รูปหล่อ คุษฎี พรหมทัต และวัลภา ว่องวิวิฏกุล. 2556. แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน และเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร ฉบับพิเศษการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5. 158-170.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2561. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 8.
- วรรณดี สุทธินรากร จินตนา กาญจนวิสุทธิ ศิริพร ตันจอบ และสมเกียรติ สุทธินรากร. 2558. การบริหารจัดการที่ดีและเส้นทางสู่การ เรียนรู้เพื่อยกระดับความสามารถใน อาชีพและการมีชีวิตที่ดีของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม 14 (1): 25-32.
- สนิทเดช จินตนา และธีระพงษ์ ภูริปาณิก. 2562. “ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางในการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนใน ประเทศไทย”. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย 12 (3) : 179-194.
- สหสา พลนิล และพยอม วงศ์สารศรี. 2554. แนวทาง การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่ความยั่งยืน. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิต 7 (2): 39-52.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. 2559. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564).
- สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชนจัดการความรู้และ สื่อสารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การ มหาชน). 2563. หนองโรง: วิถีชีวิต วิถีชุมชน วิถีคนหนองโรง. (ระบบออนไลน์). แหล่ง ข้อมูล: <https://web.codi.or.th/20200203-10617/> (1 กันยายน 2565).
- เสรี พงศ์พิศ. 2548. สำนึก จากแผนแม่บทวิสาหกิจ ชุมชน. เจริญวิทย์การพิมพ์, กรุงเทพมหานคร. 144 หน้า
- เสรี พงศ์พิศ. 2550. แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน. เจริญวิทย์การพิมพ์, กรุงเทพมหานคร. 157 หน้า.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโรง. 2559. แผนพัฒนา ท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561 -2564). (ระบบ ออนไลน์). แหล่งข้อมูล:<https://www.nhongrong.go.th/home> (10 พฤศจิกายน 2564).
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. 2561. การจัดการ ชุมชน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 398 หน้า.